

Aktuell Nordisk Odontologi 2018

43. årgang.

Da var det igjen klart for en ny utgave i denne serien av bøker med vitenskapelige artikler selektivt plukket ut fra de ulike odontologiske universiteter i Norden, og deres fagmiljøer.

Årets utgave byr på en variert meny av stoff, med mye klinisk relevans for særlig den generelle allmennpraktikeren. Det innledes med en artikkel som oppdaterer faglig rundt temaet: Sukker og karies, nå i dag – 65 år etter Vipeholm-undersøkelsene. Videre er det vitenskapelige artikler med temaer som eks.: Behandling av dyp karies, Alternativer til konvensjonell fyllingsterapi, Frakturerte fortenner – behandling med direkte kompositt, Lysherdning (NIOM) osv. Vårt «eget» fakultet UiO, er også finne i to artikler, om henholdsvis CBCT og Vold i nære relasjoner. Ellers er det også artikler om Protetisk behandling av pasienter med tannagenesi, Røyking og marginal periodontitt, og Diagnostisering/Behandling av Oral Candidose.

Boken gjengir da bare artiklene etter hverandre, eksakt slik de er skrevet på sine respektive nordiske språk. Slik sett blir boken en samling av vitenskapelige publikasjoner. Boken fungerer godt som en faglig oppdatering på ulike odontologiske temaer, og er da særlig kanskje mest relevant for allmennpraktikeren, som legger mange fyllinger, siden flere artikler dreier seg om dette. Fyllingsterapi er jo noe av de mest teknikkssensitive vi tannleger gjør, så man kan jo egentlig aldri få «nok» av kunnskap rundt det. Særlig synes jeg at Lars Bjørndal fra Universitetet i København

sin artikkel om dyp karies (et tema vi ofte debatterer mye om i fagmiljøene), gir en god oppsummering om hva vi tror er god klinisk praksis her i dag, med internasjonal konsensus. Ellers leverer som alltid Prof. Ulla Pallesen fra samme universitet, med sin artikkel (sammen med J. W. Dijken) om holdbarheten og protokoll for fortannsfyllinger i kompositt. Lysherdning belyses også av vår egen NIOM-gruppe, et tema ALLE tannleger har godt av å lese mer om grunnet sannsynlig mange år med utilstrekkelige lysherdingsrutiner hos mange, og således har nok vært en av årsakene til komposittfyllingers tidligere ofte korte holdbarhet. Artikkelen gir bra oversikt over gode rutiner man bør ha her. Røyking og Periodontitt blir også tatt opp - og dette er alltid interessant å bli oppdatert på.

Ellers er de resterende overnevnte artikler kanskje mer for de mer «spesielt interesserte» i litt videre temaer, men samtidig bidrar de til den varierte menyen. Boken er relativt lett å lese, men det kunne kanskje vært en ide for fremtidige utgaver å ha det landet boken kommer ut i sitt respektive språk i alle artiklene? For noen vil det muligens være litt tyngre lesning å skifte mellom dansk, norsk osv. hele tiden.

Boken synes anbefalt særlig for allmennpraktikeren og vi gleder oss til videre utgaver i fremtidige år.

Oslo: Universitetsforlaget; 2018. 67 sider ,
49 tabeller/illustrasjoner. ISSN Print: 1902-3545

Martin Christopher Hoftvedt

Privatpraktiserende tannlege i Oslo og instruktør-tannlege ved Institutt for Klinisk Odontologi, UiO.

Stian Biong og Siri Ytrefhus, redaktører:

Helsehjelp til personer med rusproblemer

2. utgave

Boken består av en samling artikler om ulike sider ved rusmiddelproblemer. Redaktørene er Stian Biong sykepleier og professor ved Universitetet i Sør Øst Norge og Siri Ytrefhus, sykepleier og professor ved Høgskulen på Vestlandet. Begge har bred erfaring fra forskning innen folkehelse og rus. Ambisjonen med boka er å presentere oppdatert kunnskap og forståelse om helsehjelp ved rusmiddelproblemer.

Det er i alt 13 kapitler. Som tannlege er det første jeg gjør å lete etter tannhelse, først i kapitteloversikten, deretter i stikkordregisteret. Null treff i begge. Dette er selvsagt skuffende når vi vet hvor viktig tannhelse er for mennesker med rusmiddelproblemer.

Når dette er sagt er boka svært nyttig lesestoff for helsearbeidere, også tannleger og annet tannhelsepersonell for det er i noen sammenhenger viktig for oss å kunne snakke med pasienter om deres rusproblemer.

Den starter ut med å definere helse og rus. Helse kan utfra boken defineres som «å ha et overskudd i forhold til hverdagens krav». Rus er vanskelige å definere, men i boken omtales rusmiddelproblemer som en fellesbetegnelse. Forfatterne understreker at bruk av rusmidler har gevinster for personer både de med og de uten rusmiddelproblemer. Uten å anerkjenne opplevde gevinster ved bruk av rusmidler kan vi heller ikke få aksept for å snakke om de problematiske sidene ved bruken. Avhengighet er ofte et langvarig problem som stille store krav til behandling for å mestre et liv uten rus. Boken har et kapittel om etiske utfordringer og en god og enkel gjennomgang av bruk

av etisk refleksjonsmodell, en modell som tilstrebes brukt også innen tannhelse. Automiprinsippet er viktig og det vektlegges hvordan helsetjenester gjennom sitt virke skal styrke menneskeverdet. I samtale med mennesker med rusproblem understekes i flere kapitler behovet for å reflektere over eget menneskesyn og møte pasientene med respekt og uten moralisme.

I kapittelet om rusmidlenes virkninger og skadevirkninger gis en god systematisk oversikt.

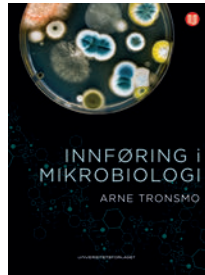
Å snakke med mennesker om deres bruk av rusmidler er vanskelig, men det er likevel nødvending i sammenhenger, også med oral helse. Av spesiell interesse for tannhelsepersonell er kanskje derfor kapittelet om tidlig intervensjon, hvordan man skal ha en konstruktiv samtale med personer som kommer akutt til sykehus. Tilsvarende kunne tenkes for pasienter som har akuttskader i munnhulen eller der det på annen måte kommer frem at pasienten har et helseskadelig bruk av rusmidler. Teori og eksempler på hvordan man kan bruke motiverende samtale for å endre alkoholvaner er godt og nyttig lesestoff.

Kapitler om behandlingstilbud og organisering av rusarbeid gir også tannhelsepersonell en oversikt som kan være nyttig dersom man ønsker å hjelpe pasienter videre. Vi har en etisk plikt til å henvise videre problemstillinger utenfor vår kompetanse

Som oppsummering må det fra et tannhelsefaglig perspektiv kommenteres at boken har en stor mangel ved å ikke inkludere tannhelseproblematikk men som et tilskudd til å øke kunnskap om rusproblematikk og få økt kompetanse om hvordan hjelpeapparatet fungerer kan den være nyttig, også for tannleger og annet tannhelsepersonell.

Cappelen Damm. Oslo 2018. 277 sider.
ISBN 978-82-02-53263-5

Tiril Willumsen

Arne Tronsmo:

Innføring i mikrobiologi.

Godt, men litt gammeldags om generell mikrobiologi

Det finnes få lærebøker om mikrobiologi på norsk, og derfor er «Innføring i mikrobiologi» både viktig og sårt trengt. Boken er grundig med gode forklaringer og fine illustrasjoner. Men der forfatteren Arne Tronsmo klarer å gi en innføring av grunnleggende kjemi for videre lesing, mangler mye av den nye kunnskapen vi har fått om bakterier de siste årene.

Mikrobiologi er et stort fag og det er et ambisiøst prosjekt å skulle dekke alt i en lærebok. Til å være en innføring i dette sammensatte faget er denne boken er god begynnelse fordi den dekker bredt og er logisk oppbygget. Den står seg også godt til tross for at den ble utgitt allerede i 2016.

Boken begynner med et tilbakeblikk i mikrobiologiens historie, fulgt av en innføring i grunnleggende kjemi. Dette gir leseren et godt grunnlag for resten av boken. Foruten grunnleggende informasjon om de aller fleste mikroorganismene går boken gjennom hvordan vi kan se på mikroorganismer i mikroskop, hvordan de ser ut og deres metabolisme. Videre tar boken for seg mikrobiell vekst, og hvordan uønsket vekst kan begrenses og kontrolleres. Forfatteren klarer også på en enkel og grei måte å forklare viktige og kompliserte områder som mikrobens genetikk og hvordan vi klassifiserer mikroorganismene. Antimikrobielle stoffer har fått et meget kort kapittel, og infeksjoner og immunologi er slått sammen til et kort kapittel. Mikrobens rolle i naturen og i mikroskopiske

økosystemer er godt forklart. Boken er også innom bruksområder for mikroorganismer. Det siste kapittelet gir også en grei, men generell innføring i tradisjonelle og moderne molekylærbiologiske metoder som blir brukt innenfor mikrobiologien.

Forfatterens intensjon er at boken skal være egnet for bachelor-studenter i mikrobiologi, og studenter på innføringskursene i biologi og bioteknologi. Siden boken favner så bredt blir den veldig generell og mangler en del grunnleggende informasjon. For eksempel er delene om infeksjoner, bruk av antibiotika og andre områder som vil være viktige innenfor blant annet tannlegefaget noe overfladisk. Kapitelene om mikroorganismenes vekst og begrenning av vekst gir dog en del viktig og nyttig kunnskap for denne gruppen. Til tross for at boken er oppdatert på mikrobiologiske teknikker og metoder, fremstår den slik som mikrobiologiske læreverker har sett ut de siste 30-40 årene. Det har skjedd mye på det mikrobiologiske feltet i forhold til hvordan vi ser på mikroorganismene, og vi har funnet ut mye om hvordan mikroorganismer samspiller med hverandre og med andre dyr, mennesker og sine omgivelser. Dette blir også nevnt av forfatteren selv i forordet, men det mangler i boken. Det er noe små drypp her og der om biofilmer, mikroorganismenes kommunikasjonsystemer og samspill, men boken mangler et kapittel der denne nye forståelsen av mikroorganismene blir gjennomgått på en grunnleggende måte. Dermed blir boken hengende litt etter i forhold til andre engelske lærebøker. Det er synd, med tanke på at det er et stort behov for enn lærebok om mikrobene på norsk.

Oslo: Universitetsforlaget; 2016. 383 sider.
ISBN: 9788215025926

Jessica Lönn-Stensrud